

Statsråd Kjersti Stenseng
Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

19.11.2025

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonenes krav til statsbudsjettet 2027 (deres ref. 25/2518)

Pensjonistforbundet og SAKO-organisasjonene fremmer med hjemmel i avtalen om drøftinger mellom regjeringen og pensjonistenes organisasjoner, 4 hovedkrav til statsbudsjettet 2027:

1. Bedre økonomiske levekår og redusert ulikhet
2. Økt kvalitet og kapasitet i helse- og omsorgssektoren
3. Flere aldersvennlige boliger
4. Økt deltakelse og aktivitet

I SAKO-samarbeidet deltar Pensjonistforbundet, Telepensjonistenes Landsforbund, Jernbanepensjonistenes Forbund, Politiets Pensjonistforbund, Statens Vegvesens Pensjonistforbund, Postens Pensjonistforbund, Fagforbundet og LO-Stats pensjonistutvalg. Pensjonistforbundet har sekretariatsfunksjonen for dette samarbeidet.

Det er enighet mellom våre organisasjoner om vedlagte krav.

Vennlig hilsen
For Pensjonistforbundet

Jan Davidsen
Forbundsleder

Arne Halaas
Generalsekretær

Krav 1: Bedre økonomiske levekår og redusert ulikhet

Pensjonistforbundet og SAKO er bekymret for økende forskjeller blant pensjonistene, og mellom pensjonister og lønnsinntakere. Gode, verdige og aktive liv forutsetter økonomiske trygghet.

Statsbudsjettet må brukes til å utjevne forskjeller

Vi ønsker en sosial profil på inntektsutviklingen for pensjonister. Dagens trygdeoppgjør gir lik prosentvis vekst til alle, uavhengig av inntektsnivå. I lønnsoppgjørene gis det derimot ofte kronetillegg og lavlønns tillegg for å utjevne forskjeller og løfte dem med lavest inntekt. For å sikre en mer rettferdig fordeling, ber vi Stortinget bevilge kronetillegg til pensjonister med lav og middels pensjon, som et supplement til den prosentvise reguleringen.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at Stortinget gir et kronetillegg til pensjonister med lav og middels pensjon.

Minste pensjonsnivå må løftes over fattigdomsgrensen (EU60)

Minstepensjonen for enslige født t.o.m. 1953 er i dag om lag 40 000 kroner under fattigdomsgrensen (EU60). Tall fra SSB viser at om lag syv av ti enslige minstepensjonister har en samlet inntekt under fattigdomsgrensen. Fattigdomsgrensen forventes å stige omtrent i takt med lønnsutviklingen, mens minstepensjon reguleres med gjennomsnittet av lønns- og prisveksten. Uten ekstra tiltak vil dermed gapet til fattigdomsgrensen øke. Derfor er det behov for en forpliktende plan med årlige økninger for å få minstepensjonistene ut av fattigdom.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever en årlig opptrappingsplan for å øke minstepensjon opp mot og over fattigdomsgrensen.

Etterlatte må få bedre pensjonsrettigheter

Både pensjonsreformen (2011) og pensjonsforliket (2024), samt politiske vedtak i årene mellom dem, sementerer pensjon som en individuelt opparbeidet rettighet. Dagens regelverk har derfor ingen særskilt ordning for etterlatte, samt at gjenlevendetillegget til etterlatte alderspensjonister født 1944-1962 ikke oppreguleres. Fremtidige pensjonister født etter 1963 får ingen etterlatte-ytelser.

Når en ektefelle/samboer går bort, representerer dette et betydelig inntektsfall og tapt kjøpekraft for den gjenlevende. Kvinner er særlig berørt, fordi de lever gjennomsnittlig lenger enn menn og har lavere pensjoner. Det er og vil også i fremtiden være behov for særskilte ordninger i folketrygden som ivaretar etterlatte.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at det innføres en etterlattepensjonsordning i folketrygden, samt at gjenlevendetillegget oppreguleres på lik linje som øvrig pensjon.

Rettferdig formueskatt

Om lag én av tre pensjonister betaler formuesskatt. For mange er skatten en belastning, ettersom en vesentlig del av formuen er bundet i bolig og ikke i likvide midler. Vi er for at personer med betydelig formue skal betale formueskatt, men mener at den i dag treffer for bredt. Derfor må bunnfradraget økes vesentlig.

Formueskatten er særlig en utfordring for pensjonister som mister sin ektefelle, fordi da halveres bunnfradraget slik at den gjenlevende får økt skatt. Såfremt ikke bunnfradraget økes vesentlig, må den etterlatte få beholde husholdningens samlede bunnfradrag.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at:
 - Bunnfradraget økes vesentlig.
 - Gjenlevende får beholde husholdningens samlede bunnfradrag.

Bedre vilkår for uføre

Pensjonsforliket (2024) medførte at uføretrygd fortsatt reguleres med lønnsveksten, samt at uføre tjener opp alderspensjon frem til fylte 65 år. Uføre skjermes kun delvis for levealdersjusteringen, til tross for uføre ikke i samme grad som andre kan avgjøre hvor lenge de står i arbeid. Og uføre som kan jobbe litt ved siden av, kan kun tjene inntil 0,4 ganger folketrygdens grunnbeløp (kr 52 064) før uføretrygden blir redusert (avkortet).

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at uføre:
 - Får opparbeide alderspensjon frem til fylte 67 år.
 - Skjermes helt for levealdersjusteringen.
 - Kan tjene inntil 1G før uføretrygden avkortes.

Krav 2: Økt kvalitet og kapasitet i helse- og omsorgssektoren

Eldre er den største brukergruppen av helse- og omsorgstjenester. Antallet personer over 80 år øker med om lag 15 000 årlig fremover. Det medfører økende press på helse- og omsorgssektoren, både i spesialist- og i primærhelsetjenesten. Allerede i dag mangler det geriatriisk kompetanse, det er stor variasjon i tjenestetilbudet, vanskelig å få sykehjemsplass og manglende samarbeid mellom primær- og spesialisthelsetjenesten. Kvaliteten og kapasiteten må økes.

Styrk kommuneøkonomien

Seks av ti kommuner forventes å gå med underskudd i 2025. Mange kommuner har et manglende sykehjem- og omsorgstilbud. Lovpålagte tjenester begrenses, og tjenester som før ble sett som nødvendige kuttes, for eksempel matombringing, dagtilbud og aktivitetstiltak. Bo trygt hjemme-reformen forutsetter gode og forutsigbare tjenester.

Det er et misforhold mellom oppgavene kommunene er pålagt å utføre og den statlige finansieringen av dem. Norge er en rik stat med mange fattige kommuner. De statlige overføringene må økes. Samtidig må kommunene gjennomgå sine kostnader og vurdere andre inntektskilder *i tillegg* til statlige overføringer.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at kommunens frie inntekter må økes med om lag 20 milliarder kroner.

Husbankens investeringstilskudd for heldøgns omsorgsplasser må økes

Det er og vil være et økende behov for flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger med heldøgns helse- og omsorgstjenester. Kommunene melder tilbake om manglende økonomi til både å bygge og drifte plasser. Staten må derfor både øke kommunenes frie inntekter og ta en større andel av kostnadene ved bygging og oppussing av heldøgns omsorgsplasser.

I statsbudsjettet for 2026 foreslo regjeringen en tilsagnsramme på 3,365 milliarder kroner. Det gir rom for om lag 1 500 heldøgns omsorgsplasser. Av dette er om lag 1 milliard kroner øremerket netto tilvekst, tilsvarende kun 450 nye plasser. Resten av midlene går til rehabilitering og utskifting av eksisterende bygg. Kapasiteten i sykehjem og omsorgsplasser har i praksis stått stille i over 15 år, mens antall eldre øker. Det er behov for 1500 netto nye plasser hvert år.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at Husbankens investeringstilskudd for heldøgns omsorgsplasser økes til 6 milliarder kroner, og innrettes slik at staten dekker minst to tredjedeler av kostnadene og deler av midlene er øremerket til 1500 netto nye plasser.

Den geriatriiske kompetansen i eldreomsorgen må styrkes

Behovet for geriatriisk kompetanse i eldreomsorgen er stort. Undersøkelser viser at kun ett av tre sykehus har spesialistleger innen eldreomsorg, og at mangelen er størst

utenfor de største byene. Med flere eldre øker også behovet for helsepersonell med breddekompetanse innenfor eldreomsorg, både i sykehus og kommuner, fordi mange eldre har sammensatte helseutfordringer. Det er også viktig å styrke samhandlingen mellom de ulike tjenestene og ha en tilgjengelig allmennlegetjeneste.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at regjeringen sørger for at det er tilgjengelig geriatriisk kompetanse i eldreomsorgen og at breddekompetansen styrkes, gjennom blant annet å etablere flere primærhelseteam.

Tannhelse må bli en del av egenandelsordningen

God munn- og tannhelse har stor betydning for den generelle helsen. Mange med dårlig økonomi lar være å oppsøke tannhelsetjenesten på grunn av høye kostnader. Det er nødvendig å utjevne de sosiale og økonomiske helseforskjellene og sikre alle tilgang på nødvendige tjenester.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at munn- og tannhelse blir et offentlig ansvar og at utgifter til tannbehandling omfattes av egenandelsordningen.

Voksenvaksinasjonsprogrammet må utvides

Regjeringen må følge opp rådene fra Folkehelseinstituttet og inkludere flere vaksiner i voksenvaksinasjonsprogrammet. Vaksinene bør være gratis, fordi egenbetaling skaper sosiale helseforskjeller og bidrar til lavere dekningsgrad.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at vaksinasjonsprogrammet utvides med flere vaksiner og at vaksinene tilbys uten egenbetaling.

Tilgang på nødvendige medisiner må sikres

Medisinmangel kan ha alvorlige konsekvenser for både enkeltpersoner og samfunnet. Det kan føre til forverring av sykdommer, økt sykkelighet og i verste fall dødsfall. Det kan også medføre flere akutte innleggelser på sykehus, redusert yrkesdeltakelse, svekket beredskap og undergrave tilliten til helsevesenet og myndighetene.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at regjeringen iverksetter tiltak som sikrer Norge tilgang på nødvendige medisiner.

Like rettigheter for hjemmeboende og beboere på sykehjem

Hjemmeboende eldre som mottar helse- og omsorgstjenester i egen bolig eller omsorgsbolig, får tildelt sitt tjenestetilbud gjennom enkeltvedtak som detaljert beskriver innhold og omfang. Vedtaket bygger på en individuell vurdering av den enkeltes behov, og endres i takt med endringer i behovet. Men når de får plass på sykehjem får de kun vedtak om plass, uten et enkeltvedtak som beskriver detaljert innhold og omfang av tjenester. Dette har betydning for deres mulighet for brukermedvirkning, rettssikkerhet og klageadgang.

Pensjonistforbundet og SAKO krever:

- At helse- og omsorgstjenester for den enkelte beboer på sykehjem skal være omfattet av enkeltvedtak, på samme måte som for beboere i omsorgsboliger med heldøgns omsorgstjenester.
- At innføring av enkeltvedtak for beboere i sykehjem fører til endringer i finansierings- og egenbetalingsordningene, slik at hjemmeboende beholder sine rettigheter ved flytting til sykehjem.

TryggEst må bli et tilbud i alle kommuner

TryggEst er en modell som skal bidra til å forebygge, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne i en sårbar livssituasjon. I løpet av 2025 vil i alt 100 kommuner ha tatt i bruk modellen, som forvaltes av BufDir. Flere tusen voldsutsatte har fått hjelp av TryggEst og fagfeltet er i stadig utvikling. Vi mener at et voksenvern som TryggEst ikke skal være valgfritt for kommunene, men obligatorisk på linje med barnevern.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at det øremerkes midler til TryggEST til alle landets kommuner.

Bedre rettigheter for pårørende

I dag står 800 000 voksne og 150 000 barn og unge i en aktiv pårørenderolle. Stadig mer ansvar flyttes fra det offentlige til pårørende. Mange pårørende yter omsorg for personer som kvalifiserer til å motta hjelp fra det offentlige helsetilbudet. For mange pårørende er belastningen så stor at det går utover egen helse og arbeidsdeltakelse. Likevel mangler mange pårørende både gode rettigheter, tilbud om avlastning og tilstrekkelig økonomisk trygghet. Vi minner derfor om at «Trygghet for brukere og støtte til pårørende» er et av fire innsatsområder i Bo trygt hjemme-reformen. Pårørendes rettigheter må styrkes og deres innsats ikke tas for gitt.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at pårørende får samme permisjonsrettigheter som foreldre til syke barn.

Krav 3: Flere aldersvennlige boliger

Alle eldre skal kunne bo trygt, verdig og selvstendig gjennom hele livet. For mange eldre er dagens bolig uegnet. Kun én av fem boliger er tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse. Bo trygt hjemme-reformen må underbygges med statlig finansiering. Husbanken må få et tydeligere oppdrag og større rammer for å stimulere til bygging og tilpasning av boliger som eldre faktisk kan bo i.

Det er positivt at regjeringen har etablert et *Eldreboligtilskudd* og varslet et *Eldreboligprogram*, men virkemiddelkjeden er fortsatt for svak. Husbankens lån og tilskudd må kunne kombineres, slik at flere prosjekter blir realisert. Staten bør igjen støtte heis- og tilgjengelighetstiltak i eksisterende boliger, samt gjeninnføre tilskuddet til kommunale utleieboliger for å sikre rimelige og trygge leiealternativer. Og bostøtten må endres slik at flere eldre kvalifiserer for støtte

Pensjonistforbundet og SAKO krever at regjeringen i statsbudsjettet for 2027:

- **Etablerer en samlet virkemiddelpakke for aldersvennlige boliger**
Tilskuddsordninger må styrkes og samordnes under *Eldreboligprogrammet*. De må omfatte flere boformer – inkludert borettslag, sameier og kommunale prosjekter – og kunne kombineres med lån fra Husbanken. Vi vil særlig påpeke behovet for en låne- og tilskuddsordning for trygghetsboliger.
- **Styrker Husbankens oppdrag og målstyring**
Regjeringen må gi Husbanken styringsparametere for aldersvennlige boliger i oppdragsbrevet og etablere en *Bo trygt hjemme-statistikk* som viser hvor mye av lån og tilskudd som går til eldre og aldersvennlige boliger. Det bør også lages en flerårig nasjonal plan for aldring og bolig, forankret i Stortinget.
- **Gjeninnfører og styrker målrettede tilskudd**
Heistilskuddet og tilskuddet til kommunale utleieboliger må gjeninnføres for å sikre flere tilgjengelige boliger og trygge utleieløsninger for eldre med lav inntekt. Disse virkemidlene har tidligere hatt stor effekt, men har falt bort uten å bli erstattet.
- **Reformerer bostøtten**
Antallet eldre bostøttemottakere er mer enn halvert de siste 15 årene. Uten at behovet har avtatt i nominell verdi, har bostøtten til eldre blitt kuttet fra 600 til 300 millioner kroner, dvs. en halv milliard kroner justert for prisvekst. Boutgiftene har videre økt fire ganger mer enn bostøtten. Med avvikling av ekstra strømstøtte fra april 2024 er situasjonen vanskelig for stadig flere. Regjeringen må følge opp Husbankens forslag om et løft på 2,5 milliarder kroner, og Stortingets vedtak om ny modell, slik at boutgiftstak og inntektsgrenser justeres etter faktiske leiepriser og utgiftsnivå.

Krav 4. Økt deltakelse og aktivitet

Nye generasjoner eldre er friskere og lever lenger enn før. Stadig flere eldre kan og vil delta i samfunnet slik de alltid har gjort. Det er helsefremmende for dem og nyttig for samfunnet. Regjeringen må legge til rette for et aldersvennlig samfunn som gir mulighet for økt aktivitet og deltakelse.

Digitalt utenforskap må reduseres

Digitalt utenforskap skyldes flere årsaker, bl.a. høy alder, lav utdanning, mangel på kompetanse og lav tillit til teknologi. For noen eldre og uføre er også ulike helseutfordringer avgjørende, for eksempel ulike former for sansetap, redusert førlighet og kognitive svekkelser.

Digitaliserings og forvaltningsdepartementet (DFD) har som oppgave å «styrkje koordineringa av innsatsen retta mot digital kompetanseheving som blir gjort i samarbeid med mellom anna KS, Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse, Seniornett og andre aktørar frå det offentlege, frivillige organisasjonar og næringslivet.».

Det er en målsetning som vi støtter, men som vi hittil savner å se i praksis. Dels er innsatsen fortsatt delt på to departementer (DFD og Helse- og omsorgsdepartementet, HOD), og dels har flere tiltak overlappende målgrupper, uten avveining mot hverandre. For eksempel gir DFD i 2025 5 millioner kroner til Seniornett og 9,7 millioner kroner til kommuner som selv søker, og HOD gir 5,2 millioner kroner til Senteret for et aldersvennlig Norge, uten at det fremstår klart hvordan disse tiltakene utfyller hverandre.

Vi er støtter tiltakene, men ønsker at de ses i sammenheng med og utfyller hverandre, slik at effekten blir større. Det er behov for en helhetlig plan for å redusere digital utenforskap blant eldre. Alle midler til opplæring bør koordineres, evalueres og ytes av DFD. Målet om en vesentlig reduksjon i digitalt utenforskap, kan ikke nås uten å få hjelp av organisasjoner i frivillig sektor. Derfor må departementet tilføres vesentlig mer midler øremerket landsdekkende frivillige organisasjoner.

Pensjonistforbundet og SAKO krever at:

- Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet lager en helhetlig plan for å bekjempe digital utenforskap blant eldre.
- Alle statlige tiltak for å øke eldres digitale kompetanse, koordineres, evalueres og ytes av Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.
- Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet tilføres opplæringsmidler som landsdekkende frivillige organisasjoner kan søke på.

Frivillig sektor må få bedre og forutsigbare økonomiske vilkår

Organisert frivillig arbeid er en forutsetning for å realisere Bo trygt-hjemme reformen. En sterk frivillig sektor forutsetter gode og forutsigbare økonomiske vilkår fra staten, slik at frivilligheten kan frigjøre tid og midler til det den skal, bør og vil drive med.

Frivilligsentraler er møteplasser bygget på frivillighetens premisser og lokale ønsker, ivaretatt av ansatte i samhandling med frivillige, foreninger og kommunen. De er viktige for eldre, både ved at eldre kan yte tjenester og bidra, og ved at de kan motta tjenester. Det blir stadig flere frivilligsentraler, men i senere år har bevilgningene kun blitt prisjustert og videreført, slik at hver enkelt sentral får mindre enn før. Det er behov for flere sentraler og mer penger til hver enkelt, slik at aktivitet- og tjenestetilbudet kan utvides og økes.

Regjeringen har utbetalt full momskompensasjon de siste årene. Men ordningen er ikke regelstyrt, slik at organisasjonene ikke er garantert full kompensasjon hvert år. Det medfører årlig usikkerhet som burde være unødvendig. I forslaget til statsbudsjett for 2026, bidro regjeringen selv til denne usikkerheten ved å skrive at «Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvis avkortningen være lik for alle godkjente søknader.».

Pensjonistforbundet og SAKO krever at:

- Det bevilges kr 400 millioner kroner til frivilligsentralene.
- Regjeringen garanterer full merverdikompensasjon for frivillige organisasjoner ved å gjøre ordningen regelstyrt.

Viderefør tilskuddet til aktivitetstiltak for eldre

I regjeringen budsjettframlegg for 2026 ble det foreslått 60 millioner kroner til aktivitetstiltak for eldre. Det er viktig at slike tilskudd blir forutsigbare og flerårige, slik at aktivitet kan planlegges og avholdes over tid.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at det avsettes 60 millioner kroner til aktivitetstiltak for eldre.

Den kulturelle spaserstokken må synliggjøres og styrkes

Den kulturelle spaserstokken er en del av rammetilskuddet til fylkeskommunene og ikke særskilt omtalt i budsjettet. Det gjør at det er vanskelig å se hvor mye som er avsatt (anslagsvis 40 millioner kroner), samt om og hvordan midlene anvendes.

Vi har dessverre mottatt flere bekymringsmeldinger om hvordan fylkeskommunene forvalter ordningen. Ett eksempel: I 2025 foreslo fylkeskommunedirektøren i Møre og

Romsdal at ordningen avvikles og tas ut av budsjettet for 2026, slik at midlene kunne brukes på andre oppgaver.

Noen kommuner avgrenser bruken av tilskuddet til kun eldre på institusjon, mens andre også inkluderer hjemmeboende som mottar omsorg. Vi mener at de nasjonale retningslinjene må åpne for at tilskuddet kan benyttes til tiltak for begge grupper, samt at tilskuddet må økes slik at tilbudene kan nå langt flere. Da kan *Den kulturelle spaserstokken* også inngå som et virkemiddel i Bo trygt hjemme-reformen.

- Den kulturelle spaserstokken må styrkes og synliggjøres som egen post på Kulturdepartementets budsjett.
- Retningslinjene må åpne for at tilskuddet kan benyttes til tiltak for både eldre som bor på institusjon og eldre som mottar omsorgstjenester i eget hjem.

Like rettigheter for eldre arbeidstakere

Det er en målsetning at eldre skal stå lenger i arbeid. Derfor må sosiale rettigheter for arbeidstakere være tilpasset øvre aldersgrenser i arbeidslivet. I dag er retten til sykepenger begrenset etter fylte 67 år og opphører etter fylte 70 år. Retten til dagpenger opphører ved fylte 67 år. Dette er aldersdiskriminerende og begrenser eldres deltakelse i arbeidslivet.

I pensjonsforliket (2024), som innebærer en gradvis økning av aldersgrensene for uttak av alderspensjon i folketrygden, utvides de sosiale rettighetene kun i tråd med normert pensjonsalder, f.eks. at de som først kan ta ut alderspensjon ved 67 år og en måned, har rett til dagpenger t.o.m. 67 år og en måned, og begrenset rett til sykepenger etter dette. Syke eller permitterte eldre arbeidstakere vil derfor fortsatt tvinges til å ta ut alderspensjon.

- Pensjonistforbundet og SAKO krever at retten til sykepenger og dagpenger blir tilpasset øvre aldersgrenser i arbeidslivet.